

Ulotka dołączona do opakowania: informacja dla użytkownika

Esomeprazol Ortanol, 20 mg, kapsułki dojelitowe, twarde

Esomeprazolum

Należy uważnie zapoznać się z treścią ulotki przed rozpoczęciem przyjmowania leku, ponieważ zawiera ona informacje ważne dla pacjenta.

Lek ten należy zawsze przyjmować dokładnie tak jak to opisano w tej ulotce dla pacjenta lub według zaleceń farmaceuty.

- Należy zachować tę ulotkę, aby w razie potrzeby móc ją ponownie przeczytać.
- Jeżeli potrzebna jest rada lub dodatkowa informacja, należy zwrócić się do farmaceuty.
- Jeżeli u pacjenta wystąpią jakiegokolwiek objawy niepożądane, w tym wszelkie możliwe objawy niepożądane niewymienione w ulotce, należy powiedzieć o tym lekarzowi lub farmaceucie. Patrz punkt 4.
- Jeżeli po upływie 14 dni nie nastąpiła poprawa lub pacjent czuje się gorzej, należy skontaktować się z lekarzem.

Spis treści ulotki

1. Co to jest lek Esomeprazol Ortanol i w jakim celu się go stosuje
 2. Informacje ważne przed przyjęciem leku Esomeprazol Ortanol
 3. Jak przyjmować lek Esomeprazol Ortanol
 4. Możliwe działania niepożądane
 5. Jak przechowywać lek Esomeprazol Ortanol
 6. Zawartość opakowania i inne informacje
- Dodatkowe pomocne informacje

1. Co to jest lek Esomeprazol Ortanol i w jakim celu się go stosuje

Lek Esomeprazol Ortanol zawiera substancję czynną o nazwie ezomeprazol. Należy on do grupy leków nazywanych „inhibitorami pompy protonowej”. Ich działanie polega na zmniejszaniu ilości kwasu wytwarzanego w żołądku.

Lek ten jest stosowany u osób dorosłych w krótkotrwałym leczeniu objawów refluksu (na przykład zgagi i zarzucania kwaśnej treści żołądkowej).

Refluks polega na cofaniu się kwaśnej treści z żołądka do przełyku („przewodu pokarmowego”), co może być przyczyną stanu zapalnego i bólu. Może to spowodować u pacjenta wystąpienie objawów, takich jak uczucie bólu w klatce piersiowej przechodzące ku górze aż do gardła (zgaga) oraz kwaśny smak w jamie ustnej (kwaśne odbijanie).

Esomeprazol Ortanol nie przynosi natychmiastowej ulgi. Aby wystąpiła poprawa samopoczucia pacjenta, może być konieczne przyjmowanie tabletek przez 2 do 3 dni. Jeżeli po 14 dniach stosowania leku nie nastąpiła poprawa lub pacjent czuje się gorzej, należy zwrócić się do lekarza.

2. Informacje ważne przed przyjęciem leku Esomeprazol Ortanol

Kiedy nie przyjmować leku Esomeprazol Ortanol

- Jeśli pacjent ma uczulenie na ezomeprazol lub którykolwiek z pozostałych składników tego leku (wymienionych w punkcie 6).

- Jeśli pacjent ma uczulenie na leki zawierające inne inhibitory pompy protonowej (np. pantoprazol, lansoprazol, rabeprazol, omeprazol).
- Jeśli pacjent przyjmuje lek zawierający nelfinawir (stosowany w leczeniu zakażenia wirusem HIV).
- Jeśli u pacjenta kiedykolwiek wystąpiła ciężka wysypka skórna lub łuszczenie się skóry, powstawanie pęcherzy i (lub) owrzodzenia jamy ustnej po przyjęciu leku Esomeprazol Ortanol lub innych podobnych leków.

Nie należy przyjmować tego leku, jeżeli pacjenta dotyczy którakolwiek z powyższych sytuacji. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości, przed rozpoczęciem przyjmowania tego leku należy omówić to z lekarzem lub farmaceutą.

Ostrzeżenia i środki ostrożności

Przed rozpoczęciem przyjmowania leku Esomeprazol Ortanol należy omówić to z lekarzem, jeśli:

- pacjent w przeszłości miał owrzodzenia żołądka lub miał zabieg chirurgiczny żołądka,
- pacjent leczył objawy refluku lub zgagi nieprzerwanie przez 4 tygodnie lub dłużej,
- pacjent ma żółtaczkę (zażółcenie skóry lub oczu) lub ciężką chorobę wątroby,
- pacjent ma ciężką chorobę nerek,
- pacjent ma więcej niż 55 lat i pojawiły się u niego nowe objawy refluku lub niedawno zmieniły się wcześniej występujące objawy refluku, lub przyjmuje codziennie dostępne bez recepty leki na niestrawność lub na zgagę,
- jeśli u pacjenta kiedykolwiek występowała reakcja skórna w wyniku stosowania leku podobnego do leku Esomeprazol Ortanol, który zmniejsza wydzielanie kwasu solnego w żołądku,
- u pacjenta zaplanowano badanie endoskopowe lub ureazowy test oddechowy,
- u pacjenta zaplanowano określone badanie krwi (oznaczenie stężenia chromograniny A).

W przypadku zauważenia któregokolwiek z następujących objawów, które mogłyby być oznaką innej, cięższej choroby, należy natychmiast poinformować o tym lekarza przed przyjęciem, lub po przyjęciu tego leku:

- nieuzasadnione zmniejszenie masy ciała,
- utrudnione połykanie lub ból podczas połykania,
- ból żołądka lub objawy niestrawności, takie jak: nudności, uczucie pełności, wzdęcie, szczególnie po przyjęciu pokarmu,
- pojawienie się wymiotów treścią pokarmową lub krwią, która może wyglądać jak fusy kawy w wymiocinach,
- oddawanie czarnych stolców (kału podbarwionego krwią),
- ciężka lub uporczywa biegunka – ezomeprazol nieznacznie zwiększa ryzyko biegunki zakaźnej,
- jeśli u pacjenta wystąpiła wysypka skórna, zwłaszcza w miejscach narażonych na działanie promieni słonecznych, należy jak najszybciej powiedzieć o tym lekarzowi, ponieważ konieczne może być przerwanie stosowania leku Esomeprazol Ortanol. Należy również powiedzieć o wszelkich innych występujących działaniach niepożądanych, takich jak ból stawów.

W przypadku wystąpienia bólu w klatce piersiowej z uczuciem pustki w głowie, pocenia się, zawrotów głowy lub bólu barku z towarzyszącą dusznością, należy niezwłocznie zgłosić się do lekarza. Mogą być to objawy ciężkiej choroby serca.

Ciężkie reakcje skórne, w tym zespół Stevensa-Johnsona, toksyczna nekroliza naskórka, reakcja polekowa z eozynofilią i objawami ogólnoustrojowymi (ang. *drug reaction with eosinophilia and systemic symptoms* DRESS), były zgłaszane w związku z leczeniem Esomeprazol Ortanol. Należy zaprzestać stosowania produktu Esomeprazol Ortanol i niezwłocznie zwrócić się o pomoc medyczną w przypadku wystąpienia któregokolwiek z objawów związanych z tymi poważnymi reakcjami skórnymi opisanymi w punkcie 4.

W przypadku, gdy którakolwiek spośród powyższych sytuacji dotyczy pacjenta (lub pacjent nie ma pewności czy tak jest), należy natychmiast porozmawiać o tym z lekarzem.

Dzieci i młodzież

Ten lek nie powinien być stosowany przez dzieci i młodzież w wieku poniżej 18 lat.

Lek Esomeprazol Ortanol a inne leki

Należy powiedzieć lekarzowi lub farmaceucie o wszystkich lekach przyjmowanych przez pacjenta obecnie lub ostatnio, a także o lekach, które pacjent planuje przyjmować. Jest to ważne, ponieważ lek ten może wpływać na sposób działania niektórych leków, a niektóre inne leki mogą oddziaływać na lek Esomeprazol Ortanol.

Nie należy przyjmować tego leku, jeżeli pacjent przyjmuje jednocześnie lek zawierający nelfinawir (stosowany w leczeniu zakażenia wirusem HIV).

Należy w szczególności poinformować lekarza prowadzącego lub farmaceutę, jeżeli pacjent przyjmuje kłopidogrel (stosowany w zapobieganiu zakrzepom).

Nie należy przyjmować tego leku z innymi lekami, które zmniejszają wytwarzanie kwasu w żołądku, takimi jak inhibitory pompy protonowej (np. pantoprazol, lansoprazol, rabeprazol lub omeprazol) czy antagoniści receptora histaminowego H₂ (np. ranitydyna lub famotydyna).

Lek ten można przyjmować jednocześnie z lekami zobojętniającymi kwas solny w żołądku (np. magaldrat, kwas alginowy, wodorowęglan sodowy, wodorotlenek glinu, węglan magnezu lub skojarzenia tych leków).

Należy powiedzieć lekarzowi lub farmaceucie o przyjmowaniu któregośkolwiek z następujących leków:

- ketokonazol i itraconazol (stosowane w leczeniu zakażeń grzybiczych),
- worykonazol (stosowany w leczeniu zakażeń grzybiczych) i klarytromycyna (stosowana w leczeniu zakażeń); lekarz może dostosować dawkę leku Esomeprazol Ortanol, jeśli pacjent ma ciężkie zaburzenia czynności wątroby i jest leczony długotrwale,
- erlotynib (stosowany w leczeniu raka),
- metotreksat (stosowany w leczeniu raka oraz chorób reumatycznych),
- digoksyna (stosowana w leczeniu zaburzeń czynności serca),
- atazanawir, sakwinawir (stosowane w leczeniu zakażenia wirusem HIV),
- cytalopram, imipramina lub kłomipramina (stosowane w leczeniu depresji),
- diazepam (stosowany w leczeniu lęku, w celu zmniejszenia napięcia mięśni lub w padaczce),
- fenytoina (stosowana w padaczce),
- leki stosowane w celu zmniejszenia krzepliwości krwi, takie jak warfaryna, może być konieczne kontrolowanie stanu pacjenta podczas rozpoczynania oraz kończenia stosowania leku Esomeprazol Ortanol,
- cylostazol (stosowany w leczeniu chromania przestankowego – stanu, w którym zbyt mały dopływ krwi do mięśni kończyn powoduje ból i problemy z chodzeniem),
- cyzapyrd (stosowany w leczeniu niestrawności i zgagi),
- ryfampicyna (stosowana w leczeniu gruźlicy),
- takrolimus (stosowany w przypadkach przeszczepu narządów),
- ziele dziurawca (*Hypericum perforatum*) stosowane w leczeniu depresji.

Ciąża i karmienie piersią

Na wszelki wypadek, pacjentka powinna unikać stosowania leku Esomeprazol Ortanol podczas ciąży. Nie należy stosować leku w okresie karmienia piersią.

Jeżeli pacjentka jest w ciąży lub karmi piersią, przypuszcza, że jest w ciąży lub planuje zajść w ciążę, powinna poradzić się lekarza lub farmaceuty przed zastosowaniem tego leku.

Prowadzenie pojazdów i obsługiwanie maszyn

Istnieje małe prawdopodobieństwo, aby lek Esomeprazol Ortanol miał negatywny wpływ na zdolność prowadzenia pojazdów oraz obsługiwanie maszyn. Możliwe jest jednak wystąpienie, ale niezbyt często, takich działań niepożądanych, jak zawroty głowy oraz zaburzenia widzenia (patrz punkt 4). W przypadku ich wystąpienia nie należy prowadzić pojazdów ani obsługiwać maszyn.

Lek Esomeprazol Ortanol zawiera sacharozę i sól

Lek Esomeprazol Ortanol zawiera granulki cukrowe, które zawierają sacharozę. Jeżeli stwierdzono wcześniej u pacjenta nietolerancję niektórych cukrów, pacjent powinien skontaktować się z lekarzem przed przyjęciem tego leku.

Esomeprazol Ortanol zawiera mniej niż 1 mmol (23 mg) sodu na kapsułkę to znaczy lek uznaje się za „wolny od sodu”.

3. Jak przyjmować lek Esomeprazol Ortanol

Ten lek należy zawsze przyjmować dokładnie tak, jak to opisano w tej ulotce dla pacjenta lub według zaleceń lekarza lub farmaceuty. W razie wątpliwości należy zwrócić się do lekarza lub farmaceuty.

Jaką ilość leku należy przyjmować

- Zalecana dawka to jedna kapsułka na dobę.
- Nie stosować dawki większej niż zalecana – czyli nie więcej niż 1 kapsułka (20 mg) na dobę, nawet jeżeli pacjent nie odczuwa natychmiastowej poprawy.
- Aby wystąpiła poprawa objawów refluksu (na przykład zgagi oraz zarzucania kwaśnej treści żołądkowej), może być konieczne przyjmowanie kapsułek przez 2 lub 3 kolejne dni.
- Leczenia trwa 14 dni.
- Po całkowitym ustąpieniu objawów refluksu należy zaprzestać przyjmowania tego leku.
- W przypadku nasilenia objawów refluksu lub braku poprawy po 14 dniach nieprzerwanego przyjmowania leku, należy skontaktować się z lekarzem.

W przypadku występowania długo utrzymujących się, często nawracających objawów choroby, nawet po zakończeniu leczenia tym lekiem, pacjent powinien skontaktować się z lekarzem.

Przyjmowanie tego leku

- Pacjent może przyjmować kapsułkę o dowolnej porze dnia, z posiłkiem albo na pusty żołądek.
- Należy połykać kapsułkę w całości, popijając połową szklanki wody. Nie wolno żuć, kruszyć ani otwierać kapsułek, ponieważ kapsułki zawierają powlekane peletki, które zapobiegają rozkładowi leku przez kwas solny zawarty w żołądku. Ważne jest, aby peletki nie uległy uszkodzeniu.

Przyjęcie większej niż zalecana dawki leku Esomeprazol Ortanol

W przypadku przyjęcia większej dawki leku Esomeprazol Ortanol niż zalecana należy niezwłocznie skontaktować się z lekarzem lub farmaceutą. U pacjenta mogą wystąpić następujące objawy: biegunka, ból żołądka, zaparcie, uczucie nudności lub wymioty oraz osłabienie.

Pominięcie przyjęcia leku Esomeprazol Ortanol

Jeśli pacjent zapomniał przyjąć lek, powinien przyjąć dawkę leku tego samego dnia, natychmiast po tym, jak sobie o tym przypomni. Nie należy przyjmować podwójnej dawki w celu uzupełnienia pominiętej dawki.

W razie wątpliwości lub dalszych pytań dotyczących stosowania tego leku, należy zwrócić się do lekarza lub farmaceuty.

4. Możliwe działania niepożądane

Jak każdy lek, lek ten może powodować działania niepożądane, chociaż nie u każdego one wystąpią.

W przypadku zauważenia któregokolwiek z poniższych ciężkich działań niepożądanych, należy zaprzestać przyjmowania leku Esomeprazol Ortanol oraz natychmiast skontaktować się z lekarzem.

- Nagły świszczący oddech, obrzmienie warg, języka i gardła, wysypka, omdlenie lub utrudnione przełykanie (ciężka reakcja alergiczna, występująca rzadko).
- Zaczzerwienienie skóry z powstawaniem pęcherzy lub złuszczeniem. Możliwe jest także powstawanie dużych pęcherzy i krwawienia z warg, oczu, ust, nosa i narządów płciowych - może to być zespół Stevens-Johnsona lub toksyczna nerkoliza naskórka, występujące bardzo rzadko.
- Zażółcenie skóry, ciemny mocz oraz zmęczenie, które mogą być objawami zaburzeń czynności wątroby, występujące rzadko.
- Rozległa wysypka, wysoka temperatura ciała i powiększone węzły chłonne (zespół DRESS lub zespół nadwrażliwości na lek), obserwowane bardzo rzadko.

Jeśli wystąpi którykolwiek z poniższych ciężkich objawów zakażenia, należy skontaktować się z lekarzem, tak szybko jak to możliwe.

Lek ten może w bardzo rzadkich przypadkach oddziaływać na białe krwinki, prowadząc do niedoboru odporności. Jeżeli u pacjenta wystąpi zakażenie z objawami, takimi jak: gorączka z **ciężkim** pogorszeniem stanu ogólnego lub gorączka z objawami miejscowego zakażenia, takimi jak ból szyi, gardła lub jamy ustnej albo utrudnienie oddawania moczu, pacjent musi tak szybko jak to możliwe skontaktować się z lekarzem w celu wykluczenia - na podstawie wyniku badania krwi - braku krwinek białych (agranulocytozy). Ważne jest, aby pacjent przekazał lekarzowi informację, że przyjmuje ten lek.

Inne działania niepożądane to:

Częste działania niepożądane (mogą wystąpić nie więcej niż u 1 na 10 osób):

- ból głowy,
- działanie na żołądek lub jelita: biegunka, ból żołądka, zaparcie, gazy (wzdęcia),
- nudności lub wymioty,
- łagodne polipy w żołądku.

Niezbyt częste działania niepożądane (mogą wystąpić nie więcej niż u 1 na 100 osób)

- obrzmienie stóp i kostek,
- zaburzenie snu (bezsenność), senność,
- zawroty głowy, uczucie mrowienia i klucia

- odczucie wirowania (zawroty głowy),
- suchość w jamie ustnej,
- zwiększona aktywność enzymów wątrobowych wykazana w wynikach badań czynnościowych wątroby,
- wysypka skórna, wysypka grudkowata (pokrzywka) oraz świąd skóry.

Rzadkie działania niepożądane (mogą wystąpić nie więcej niż u 1 na 1000 osób)

- dotyczące krwi, takie jak zmniejszona liczba białych krwinek lub płytek krwi, co może prowadzić do osłabienia, łatwiejszego powstawania siniaków lub zwiększać prawdopodobieństwo wystąpienia zakażenia,
- małe stężenie sodu we krwi, co może prowadzić do osłabienia, wymiotów i kurczów mięśni,
- pobudzenie, splątanie lub przygnębienie,
- zmiana odczuwania smaku,
- zaburzenia widzenia, takie jak niewyraźne widzenie,
- nagły, świszczący oddech lub zadyszka (skurcz oskrzeli),
- zapalenie błony śluzowej jamy ustnej,
- zakażenie nazywane „pleśniawką”, które może obejmować jelita - jest wywoływane przez grzyby,
- wypadanie włosów (łysienie),
- wysypka skórna podczas ekspozycji na słońce,
- bóle stawów (artralgia) lub bóle mięśni (mialgia),
- złe samopoczucie ogólne oraz brak energii,
- zwiększona potliwość.

Bardzo rzadkie działania niepożądane (mogą wystąpić nie więcej niż u 1 na 10 000 osób)

- zmniejszenie liczby czerwonych krwinek, białych krwinek oraz płytek krwi (stan określany jako pancytopenia),
- agresja,
- widzenie, odczuwanie lub słyszenie rzeczy nieistniejących (omamy),
- ciężkie zaburzenia czynności wątroby prowadzące do niewydolności wątroby i zapalenia mózgu,
- osłabienie mięśni,
- ciężkie zaburzenia czynności nerek,
- powiększenie piersi u mężczyzn.

Częstość nieznana (częstość nie może być określona na podstawie dostępnych danych)

- zmniejszenie stężenia magnezu we krwi, co może powodować osłabienie, wymioty, kurcze mięśni, drżenie oraz zaburzenia rytmu serca (arytmie); bardzo małe stężenie magnezu może prowadzić również do zmniejszenia stężenia wapnia oraz (lub) potasu we krwi;
- zapalenie jelit (prowadzące do biegunki);
- wysypka mogąca przebiegać z bólem stawów.

Zgłaszanie działań niepożądanych

Jeśli wystąpią jakiegokolwiek objawy niepożądane, w tym wszelkie objawy niepożądane niewymienione w ulotce, należy powiedzieć o tym lekarzowi lub farmaceucie. Działania niepożądane można zgłaszać bezpośrednio do Departamentu Monitorowania Niepożądanych Działań Produktów Leczniczych Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych:

Al. Jerozolimskie 181C, 02-222 Warszawa

tel.: + 48 22 49 21 301, faks: + 48 22 49 21 309,

strona internetowa: <https://smz.ezdrowie.gov.pl>

Działania niepożądane można zgłaszać również podmiotowi odpowiedzialnemu.

Dzięki zgłaszaniu działań niepożądanych można będzie zgromadzić więcej informacji na temat bezpieczeństwa stosowania leku.

5. Jak przechowywać lek Esomeprazol Ortanol

Lek należy przechowywać w miejscu niewidocznym i niedostępnym dla dzieci.

Nie stosować tego leku po upływie terminu ważności zamieszczonego na pudełku po skrócie: EXP.
Termin ważności oznacza ostatni dzień podanego miesiąca.

Ten produkt leczniczy nie wymaga specjalnych warunków przechowywania.

Przechowywać lek w oryginalnym opakowaniu w celu ochrony przed wilgocią.

Leków nie należy wyrzucać do kanalizacji ani domowych pojemników na odpady. Należy zapytać farmaceutę, jak usunąć leki, których się już nie używa. Takie postępowanie pomoże chronić środowisko.

6. Zawartość opakowania i inne informacje

Co zawiera lek Esomeprazol Ortanol

- Substancją czynną leku jest ezomeprazol. Każda kapsułka twarda dojelitowa zawiera 20 mg ezomeprazolu (w postaci soli sodowej).
- Pozostałe składniki to:

Zawartość kapsułki:

Cukrowe ziarenka (zawierające skrobię kukurydzianą i sacharozę), metyloceluloza, talk, tytanu dwutlenek (E- 171), glicerolu monostearnian 40-55, polisorbat-80, sodu laurylosiarczan, kwasu metakrylowego i etylu akrylanu kopolimer i trietylu cytrynian.

Otoczka kapsułki:

Karagen, potasu chlorek, żelaza tlenek czerwony (E-172), tytanu dwutlenek (E-171), hypromeloza, tusz (zawierający szelak, potasu wodorotlenek i żelaza tlenek czarny (E172)).

Jak wygląda lek Esomeprazol Ortanol i co zawiera opakowanie

Esomeprazol Ortanol kapsułki dojelitowe twarde (kapsułki) mają nieprzezroczyste jasnoróżowe wieczko i korpus oraz czarny nadruk zarówno na wieczku, jak i na korpusie (ES na wieczku/ 20 na korpusie).
Długość kapsułek wynosi około 14 mm.

Esomeprazol Ortanol jest dostępny w blistrach z folii OPA/Aluminium/PE +środek pochłaniający wilgoć (tlenek wapnia)//Aluminium/PE w tekturowym pudełku.

Wielkości opakowań to 7 i 14 kapsułek dojelitowych twardych.

Nie wszystkie wielkości opakowań muszą znajdować się w obrocie.

Podmiot odpowiedzialny i wytwórca

Podmiot odpowiedzialny

Sandoz Polska Sp. z o.o.
ul. Domaniewska 50C
02-672 Warszawa
Polska
tel. 22 209 70 00

Wytwórca
TOWA PHARMACEUTICAL EUROPE S.L.
C/ de Sant Martí, 75-97,
Martorelles, 08107 Barcelona
Hiszpania

Lek Pharmaceuticals d.d.
Verovškova ulica 57
1526 Ljubljana
Słowenia

Ten lek jest dopuszczony do obrotu w krajach członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego pod następującymi nazwami:

Niemcy	Esomeprazol HEXAL 20 mg magensaftresistente Hartkapseln
Polska	Esomeprazol Ortanol

Data ostatniej aktualizacji ulotki:

{Logo podmiotu odpowiedzialnego}

DODATKOWE POMOCNE INFORMACJE

Jakie są objawy zgagi?

Zwykłymi objawami refluksu żołądkowo-przełykowego są uczucie bólu w klatce piersiowej przesuwającego się w kierunku gardła (zgaga) oraz kwaśny smak w jamie ustnej (kwaśne odbijanie — zrzucanie kwaśnej treści żołądkowej).

Z jakiego powodu u pacjenta występują takie objawy?

Zgaga może być wynikiem przyjmowania zbyt dużej ilości pokarmu, spożywania nadmiernej ilości pokarmu wysokotłuszczowego, zbyt szybkiego połykania i picia zbyt dużej ilości alkoholu. Pacjent może również zauważyć, że objawy zgagi nasilają się, gdy znajduje się on w pozycji leżącej. Osoby z nadwagą oraz palące tytoń są obarczone większym ryzykiem wystąpienia zgagi.

W jaki sposób można złagodzić objawy?

- Spożywać zdrowszą żywność i starać się unikać ostrych i tłustych potraw, jak również nie spożywać obfitych posiłków o późnej porze przed snem.
- Unikać napojów gazowanych, kawy, czekolady oraz alkoholu.
- Jeść wolno i mniejsze porcje.
- Spróbować zmniejszyć nadwagę.
- Zaprześcić palenia tytoniu.

Kiedy należy zasięgnąć pomocy medycznej?

- Należy niezwłocznie zasięgnąć pomocy lekarza, jeśli pacjent odczuwa ból w klatce piersiowej z towarzyszącym uczuciem oszołomienia, potliwością, zawrotami głowy lub ból barku i spłycenie oddechu.

- Jeśli u pacjenta wystąpią jakiegokolwiek objawy wyszczególnione w punkcie 2 niniejszej ulotki, należy zwrócić się do lekarza lub farmaceuty.
- Jeśli u pacjenta wystąpią jakiegokolwiek działania niepożądane wyszczególnione w punkcie 4, które wymagają pomocy medycznej.